

Прищепя О.П.,
викладач кафедри
естетичного виховання

К.Д. Ушинський про роль жінки у сімейному вихованні

З давніх-давен проблема стосунків між чоловіком і жінкою в сім'ї вирішувалася за допомогою національних традицій, виховання, релігійних переконань тощо. Та минали століття, і все значно ускладнилося. Нині жінка не обмежує свою діяльність лише родиною. Вона прагне зробити кар'єру науковця, керівника, і часто їй це вдається не гірше, ніж чоловікові. З'ясувалося, що сучасна жінка може бути не тільки чарівною, вихованою, освіченою, але й здатною виконувати традиційну чоловічу роботу інтелектуально, а у деяких випадках вона виявилася більш стриманою, дипломатично, цілеспрямованою. Здавалося б, цьому слід лише радіти. І все ж залишаються серйозні питання. Адже в жінки була і є велична роль – народжувати і виховувати дітей.

Про роль батьків у сімейному вихованні говорили творці родинної педагогіки – видатні педагоги та науковці й практики А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський, М. Стельмахович; Т. Алексеєнко, І. Гребенніков, І. Комановський, А. Конончук, В. Постовий, В. Титаренко та ін. Цікавими, на наш погляд, є висловлювання Ушинського К.Д. про роль жінки у сім'ї.

Мета статті: проаналізувати погляди Ушинського К.Д. на роль жінки у сімейному вихованні.

У сузір'ї корифеїв світової педагогічної науки ім'я Константина Дмитровича Ушинського, безумовно, сяє зіркою першої величини. За масштабністю і розмаїттям педагогічної думки він серед своїх сучасників не мав собі рівних. Творчий набуток геніального педагога входить до золотої скарбниці світової культури.

У своїй педагогічній системі К.Д. Ушинський втілює кращі риси передової громадської думки, прогресивної вітчизняної науки – гарячий

патріотизм, гуманізм, демократизм, віру в людину, її невичерпні творчі можливості, її світле майбутнє.

К.Д. Ушинський залишив помітний доробок думок, ідей, пропозицій, щодо сімейного виховання.

Говорячи про роль жінки у сімейному вихованні, К.Д. Ушинський особливо високо підносив виховну роль матері, вбачаючи в ній виховательку не тільки своїх дітей, а й всього суспільства. А звідси – виняткове значення розвитку майбутньої матері, її педагогічної освіти. Він говорив, що виховання жінки, крім індивідуального і родинного значення, має ще величезне значення в народному житті, що тільки через жінку успіхи науки і цивілізації можуть увійти в народне життя. Справді, характер людини найбільше формується в перші роки її життя, і те, що лягає в цей характер протягом перших років, - лягає міцно, стає другою природою людини; але через те, що дитина протягом цих перших років своїх перебуває під виключним впливом матері, то і в самий характер її може проникнути тільки те, що раніше проникло вже в характер матері. Все, що засвоюється людиною згодом, ніколи вже не має тієї глибини, якою відзначається все, засвоєне в дитячі роки. Таким чином, жінка є необхідним, посередницьким членом між наукою, мистецтвом і поезією, з одного боку, звичаями, звичками і характером народу, з другого. З цієї думки випливає вже сама собою необхідність повної всебічної освіти жінки вже, так би мовити, не для самих родинних потреб, але маючи на увазі високу мету – запровадити в життя народу результати науки, мистецтва і поезії [3, 26].

Характеризуючи роль матері у вихованні дитини, зазначимо, що для дитини дошкільного віку стосунки з матір'ю є найбільш природними і найбільш тісними. Характерна емоційна близькість. Мама – оберег родини, джерело любові й гуманізму. Експресивність материнської мови сприяє ширшій соціалізації дитини, формуванню почуття прив'язаності між батьками і дітьми. Однак «сюсюкання» з малими дітьми можуть стримувати

розвиток мови й інтелекту. Материнське виховання впливає на повноцінний розвиток почуттів дитини, сприяє набуттю життєвого досвіду.

Значну роль в інтелектуальному розвитку дитини, початковому етапі її систематичного навчання К.Д. Ушинський відводив сім'ї, батькам, насамперед матері. На його переконання, початки грамотності взагалі найкраще здобувати в сім'ї, під керівництвом рідної матері. Він несхвально говорить про тогочасну французьку і німецьку систему навчання і виховання малюків, за якою батьки поспішали своїх дітей з 3-5-річного віку віддати на навчання і виховання в дитячі притулки та школи для малечі.

«Я скажу тільки, що бажав би від усього серця, щоб на моїй батьківщині, поряд з улаштуванням малолітніх шкіл для дітей, які не можуть з будь-яких поважних причин користуватися щастям доброго домашнього виховання й навчання, розвивалися в російській жінці нахили та вміння – самій займатися початковим вихованням і навчанням своїх дітей. Я бажав би, щоб російська жінка, зазнавши глибокої насолоди самій учити й розвивати свою дитину, не віддавала цієї насолоди нікому без крайньої потреби. Що жінці природжене прагнення вчити й розвивати свою дитину і разом з тим дано їй потрібні для цього здібності, в цьому не може бути сумніву. І якщо багато матерів, незважаючи на все своє бажання не розлучатися рано з своїми дітьми та вчити їх самим, доручають, проте, цю справу школі або чужим особам, то це пояснюється практичною невідповідністю матерів до справи початкового навчання» [2, 89-90].

Говорячи про сімейне виховання, К.Д. Ушинський підкреслював, що сучасне початкове навчання містить не один, а декілька предметів: наочне навчання, письмо, малювання, дитячі роботи, читання, рахування, біблійні розповіді, спів, гімнастика... Кожна скільки-небудь порядно освітня жінка при невеликому зусиллі може викладати всі ці предмети дітям від 7 до 8, навіть до 9 років. Предметів багато, але в кожному з них дитина може засвоїти тільки те, що дуже доступно кожній скільки-небудь розвиненій жінці [2, 95].

Таким чином, найкращою вихователькою в родині К.Д. Ушинський вважав матір. Багато сторінок у своїх творах видатний педагог присвятив жінці, матері-виховательці, де підкреслює значну роль жінки як у сімейному вихованні, так і житті всього суспільства.

Література:

1. Ковбас Б., Костів В. Родинна педагогіка: У 3-х т. Том II. Основи родинного виховання / Б. Ковбас, В. Костів. – Івано-Франківськ, 2006. – 288с.
2. Ушинський К.Д. Избранные педагогические произведения / К.Д. Ушинский. – М.: Просвещение, 1968. – 557с.
3. Ушинський К.Д. Про сімейне виховання / К.Д. Ушинський. – К.: Радянська школа, 1974. – 150с.